

Вр. № 427/КМ 10/13.08.14

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд, представен за получаване
на образователна и научна степен „доктор”

Автор на дисертационния труд: ас. Илиан Свиленов Коцев

Тема на дисертационния труд: „Структура, динамика и райониране на ландшафтите в Черноморската крайбрежна зона между нос Калиакра и нос Емине”

Научна специалност: „Океанология”

Изготвил рецензията: проф. дн Веселин Димитров Пейчев, Институт по океанология- БАН

Авторът на рецензията е член на научното жури, утвърдено от Директора на ИО- БАН със Заповед № 88/ 29.05.2014 г.

1. Общи данни за дисертацията

Дисертационният труд е с обем 296 с., включително 61 фигури, 4 таблици, 82 приложения, оформени в увод, 6 раздела, изводи и приноси. Списъкът на използваните литератури обхваща 391 заглавия.

2. Анализ на разработвания в дисертационния труд проблем и актуалност на темата

Дисертационният труд е посветен на изследването на ландшафтната структура и динамика и райониране на ландшафтите в един от най- разнообразните и интересни във физикогеографско отношение региони на Българското черноморско крайбрежие- между нос Калиакра и нос Емине и по- точно между естествените ландшафтни граници, определени от автора: от местност „ Болата” на север до пясъчна банка „Кокетрайс” на юг. Този труд достойно запълва една голяма празнина в нашата научна литература- изучаването на морското ландшафтознание като част от океанологията, един проблем, който до момента бе неоснователно недооценяван и слабо разработен. Същевременно природните териториални комплекси в региона са подложени на значителни антропогенни трансформации като урбанизацията и стопанското използване на ландшафтите поставят въпроса за пространственото планиране, устойчивото земеползване, ефективната природозащита и обуславят актуалността на темата на дисертационния труд. Използваният интердисциплинарен подход при интерпретиране на получените резултати, обединяващ геолого - геоморфоложка и

биологична информация позволява съчетание на теоретичните и експериментални изследвания и съответстват на поставените от автора цели и задачи. Фактическият материал, на който се базира дисертационният труд е част от базата данни на Института по океанология и се отличава с висока степен на достоверност.

3. Анализ и оценка на основните резултати

Разгледаните в Раздел 1 исторически сведения за ландшафтознанието, съвременните теоретични концепции за структурата и динамиката на ландшафтите и физикогеографската характеристика на изследвания регион показват задълбоченото познание от страна на докторанта по проблема и съществуващите по темата научни публикации. Поради голямата разнородност на Централната част на Българската черноморска крайбрежна зона, тя е удачно поделена на седем по- малки относително хомогенни ландшафтни района- Приморско- Добруджански, Батовски, Франгенски, Авренски, Долнокамчийски, Камчийско- Старопланински и Емински Старопланински.

В раздел 2 е извършен анализ на палеогеографската еволюция на Черноморското крайбрежие, съвременните морфодинамични процеси и основните фактори, формиращи пространствената ландшафтна структура- литология, климат, почви, растителност, морски биоценози, антропогенна трансформация. Отлично впечатление прави илюстрирането със снимков материал на всички характерни форми на релефа, почвите, растителната покривка и биологичните съобщества на морското дъно в изследвания регион.

Чрез прилагане на модерна методология за картографски моделирания, реализирани в ГИС- среда след дигитализация на съвременната брегова линия и георефериране на сканираните карти в раздели 3 и 4 са описани приложените критерии за категоризация на ландшафтните единици като те са класифицирани по хоризонтална (планова) структура и по степен на динамичност, а в раздел 5 е извършено ландшафтно райониране (регионализация) на централната част на Българската черноморска крайбрежна зона. Използвана е класификационната система на Велчев и др. (1992) от Ландшафтната карта на България в М 1: 500 000 за условно естествените ландшафти на сушата като системата е успешно приложена и за дънните природни комплекси. В обхвата на изследвания сухоземен регион са идентифицирани 63 вида естествени ландшафти, обединени в 14 рода, 3 подтипа, 5 типа и 2 класа. Диференцирани са 77 вида дънни естествени ландшафти, обединени в 5 рода, 3 типа и 1 клас. На базата на модифицирана версия на класификационната система на Велчев и др. (1992) е

извършена и класификация на антропогенизираните и антропогенните сухоземни и подводни ландшафти. Приемам извършеното класифициране за сполучливо и напълно обосновано с оглед на структурата и динамичните характеристики на крайбрежната зона.

Голямо практическо приложение има раздел 6 от дисертационния труд, посветен на критичния анализ и препоръки за стопанското използване на ландшафтите. Констатиран са несъвместимости между концепциите за рационално използване на природните ресурси, опазването на околната среда и режимите на консервационна природозащита, както и крайно незадоволителното състояние на морското пространствено планиране към настоящия момент. За отделните ландшафтни райони са препоръчани ландшафтно- базирани начини на стопанското използване на природните комплекси.

4. Критични бележки и препоръки

Като цяло дисертацията е много добре структурирана с високо качество на графичните приложения и има ясен, точен и аналитичен стил на изложение. Авторефератът правилно отразява основните положения и приноси на дисертационния труд като многобройните литературни източници са цитирани коректно.

Допуснати са някои незначителни пропуски от технически характер. При описанието на геоложкия строеж на ландшафтите са използвани някои остарели термини, които са изоставени при последната ревизия на Геоложката карта на България в М 1: 100 000 – Вранинско- Балчишки блок, Авренски блок, Беленска антиклинала, Палеоевксин (вм. древноевксин) и др.

Считам тези пропуски за нищожни на фона на всеобхватното, пълно и компетентно разработване на представената дисертация. Удовлетворен съм, че посредством този труд проблемът за структурата, динамиката и класификацията на крайбрежните сухоземни и подводни ландшафти намира своето успешно решение. Като се има предвид, че досега в българската научна литература относно подводните ландшафти има само 2 научни публикации, препоръчвам след известна редакция този качествен труд да бъде публикуван като монография.

Препоръчвам в бъдеще изследването на ландшафтите да бъде разширено и с останалите части на Българското черноморско крайбрежие- от н. Сивибурун до н. Калиакра и от н. Емине до н. Резово.

5. Заключение

Дисертационният труд има оригинални научни и приложни приноси. За първи път у нас е извършена ландшафтно- типологична диференциация и класификация на съвременните природно- териториални и дънни природни комплекси в крайбрежната зона между н. Калиакра и н. Емине. Приложени са иновативни ГИС- базирани методи за класификация на ландшафтите като особено важно място е отделено на ролята на човека за формиране на съвременните ландшафти и екологични условия. Предложена е научно обоснована схема за стопанско използване на морските и сухоземни геокомплекси с оглед на тяхното опазване и възстановяване чрез ефективно пространствено планиране.

Приемам приносите на докторанта и считам, че те както и целият му дисертационен труд са негово лично дело, както това проличава и от представените 4 научни публикации по темата, 3 участия на научни форуми и цялостната му дейност като специалист, докторант и асистент в Института по океанология. Асистент Илиян Коцев бе удостоен с награда за млади учени на БАН през 2013 г.

От горепосочените констатации и оценки в рецензията определено считам, че представената дисертация е един напълно завършен научен труд, който е изпълнен на високо научно ниво и притежава оригинални научни приноси.

Дисертационният труд на ас. Илиян Коцев отговаря на изискванията на ЗРАСРБ за получаване на образователна и научна степен „ доктор”, поради което предлагам на членовете на Научното жури да гласуват на докторанта да бъде дадена ОНС „ доктор”.

30. 06. 2014 г.

гр. Варна

Рецензент:

/проф. дн Веселин Пейчев/